

Directivas davart l'organisaziun, ils models e la permeabilitad dal stgalim superieur da la scola populara

sa basond sin l'art. 4 da l'ordinaziun per manar ed organisar il stgalim superieur da la scola populara dals 27 d'october 1998 sco er sin l'art. 8 da l'ordinaziun davart la procedura d'admissiun al stgalim superieur da la scola populara (ordinaziun d'admissiun) dals 17 da zercladur 1996

relaschadas dal departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient ils 19 da matg 2005 (stadi dals 15 da mars 2010)

1. En general

Tenor l'art. 4 da la lescha da scola dals 26 da november 2000 cumpiglia la scola populara ils suandants tips da scola: la scola primara, las classas pitschnas, la scola reala e la scola secundara. La collavuraziun tranter ils singuls tips da scola fin a la furmaziun da classas da nivel sin il stgalim superieur da la scola populara sto vegnir tschertgada. Tenor l'art. 4 da l'ordinaziun per manar ed organisar il stgalim superieur da la scola populara vegnan relaschadas dal departament directivas davart ils models, l'organisaziun e la permeabilitad dal stgalim superieur da la scola populara.

Tenor l'art. 8 al. 1 da l'ordinaziun davart la procedura d'admissiun al stgalim superieur da la scola populara (ordinaziun d'admissiun) dals 17 da zercladur 1996 vegnan reglads en directivas correspudentas dal departament ils detagls concernent las scolaras ed ils scolars che midan en in stgalim superieur da la scola populara cun nivels.

2. Organisaziun

L'organisaziun e la direcziun d'in stgalim superieur da la scola populara tutgan tar las incumbensas dals purtaders da scola cumpetents. Quels èn – en il rom da las directivas da la lescha – libers tant en quai che concerna l'elecziun e la realisaziun da lur model dal stgalim superieur sco er en quai che concerna l'elecziun da las personas d'instrucziun. Impurtant è che la situaziun dals uffants cun in basegn spezial da promoziun (classas pitschnas, scola speziala e.u.v.) vegnia er adina resguardada tar tut las furmas d'organisaziun dal stgalim superieur da la scola populara.

3. Models dal stgalim superior da la scola populara

3.1. Model A (scola secundaria e scola reala separadas)

La scola reala e la scola secundaria vegnan manadas separadamain en tut ils roms. Quest model vegn applitgà cunzunt en vischnancas, en las qualas la scola reala e la scola secundaria vegnan manadas en differents lieus.

3.2. Model B (model cooperativ)

La scola reala e la scola secundaria sa chattan en la medema chasa da scola. Ellas vegnan manadas separadamain per las linguas che vegnan purschidas sco roms obligatorics e per la matematica. Ultra da quai datti dentant differentas pussaivladads da col-lavuraziun che pon cumpigliar er purschidas d'instrucziun che maschaidan ils differents tips en singuls roms.

scola reala linguas matematica	cooperaziun: uman ed ambient roms artistics roms d'elecziun	scola secundaria linguas matematica
---	--	--

3.3. Model C (model da nivel)

La scola reala e la scola secundaria sa chattan en la medema chasa da scola e furman classas da tschep che correspundan a la repartiziun da basa en classas realas e classas secundaras. Ina realisaziun raschunaivla da nivels pretenda ina grondezza minima-la dal stgalim superior (3 classas secundaras e 2 classas realas). Ultra da quai premetta il model da nivel ils medems meds d'instrucziun, la regulaziun da la permeabilitad (cf. chapitel 4) ed uraris da la scola secundaria e da la scola reala che correspundan in a l'auter per gronda part.

Las scholaras ed ils scolars da la scola reala e da la scola secundaria vegnan manads per ils roms d'elecziun inditgads correspondentamain sco er per ils roms obligatorics en il sector da las linguas e da la matematica sco classas da nivel. L'instrucziun dals ulteriors roms succeda en la classa reala respectivamain en la classa secundaria oriunda.

La finamira da furmar classas da nivel è quella da pudair cumpigliar ed instruir las scholaras ed ils scolars – che derivan da differents tips da scola – en gruppas ch'èn uschè omogenas sco pussaivel en quai che pertutga lur prestaziuns. En il senn da questa finamira n'èsi betg pussaivel ch'ils differents nivels d'in rom correspondent vegnian instruids en la medema stanza da scola al medem temp da la medema persona d'instrucziun.

Da princip partan ins da dus nivels. En cas da scolas pli grondas èn pussaivels er trais nivels.

Dus stgalims:

nivel I: nivel cun pretensiuns fundamentalas

nivel II: nivel cun pretensiuns extendidas + nivel cun pretensiuns fitg extendidas

Trais stgalims:

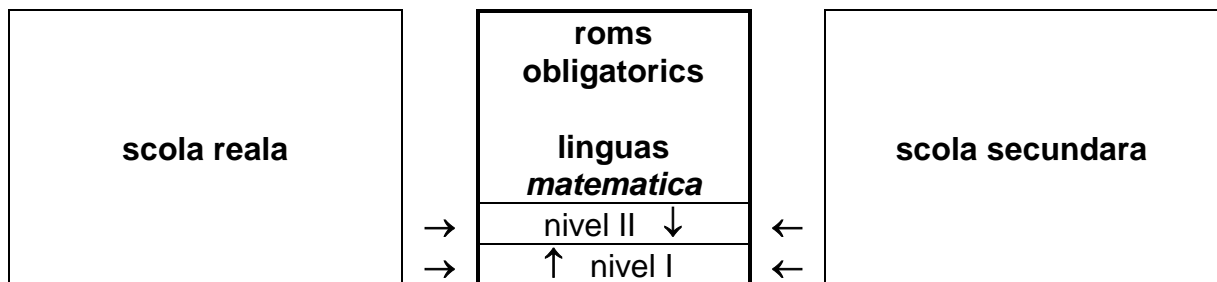
nivel I: nivel cun pretensiuns fundamentalas

nivel IIa: nivel cun pretensiuns extendidas

nivel IIb: nivel cun pretensiuns fitg extendidas

Varianta C1: nivels en il sector dals roms obligatorics

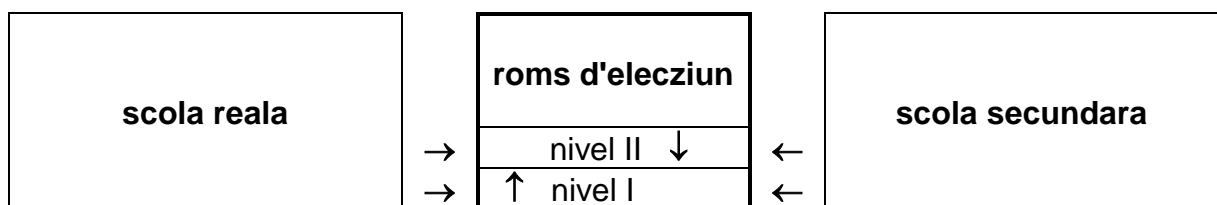
Ils roms obligatorics en il sector da las linguas e da la matematica vegnan manads – dal tutfatag u per part – sco partiziuns da nivel.

Entaifer ils secturs "linguas" e "matematica" pon vegnir manads en partiziuns da nivel ils roms obligatorics "emprima lingua", ina u duas linguas estras sco er "matematica".

Varianta C2: nivels en il sector dals roms d'elecziun

Singuls roms d'elecziun vegnan manads sco partiziuns da nivel.

3.4. Modificaziuns e cumbinaziuns dals models

Ils suandants models pon vegnir cumbinads in cun l'auter:

- model C1 e model C2
- model C1 e model B
- model C2 e model B

Tar tut las cumbinaziuns ston ins far atenziun che las classas da tschep na vegnian betg sparpagliadas memia fitg.

4. Permeabilitad

4.1. En general

Tenor l'ordinaziun d'admissiun vegnan las scolaras ed ils scolars da la 6avla classa da la scola primara assegnads a la scola reala resp. a la scola secundara. Scolas e scolars che midan en in stgalim superiur da la scola populara cun nivels vegnan ultra da quai recumandads da la persuna d'instrucziun da classa areguard ils roms da nivel per l'entrada en in tschert nivel. En cas da questa recumandaziun da nivel vegn distinguì mo tranter il nivel I (= nivel cun pretensiuns fundamentalas) ed il nivel II (nivel cun pretensiuns extendidas sco er nivel cun pretensiuns fitg extendidas).

La recumandaziun da nivel da la scola che dat giu serva – en cumbinaziun cun eventuals auters criteris dal stgalim superiur da la scola populara che recepescha – sco basa per l'emprima assegnaziun da nivel dal stgalim superiur da la scola populara.

4.2. Permeabilitad dals nivels

L'assegnaziun da nivel tras il stgalim superiur da la scola populara succeda il cumenzament u en il decurs dal 1. semester da la 1. classa reala resp. secundara. Ella n'è betg liada vi d'in termin fix, mabain succeda en moda currenta.

Igl è pussaivel da midar nivel durant tut la 1. e 2. classa reala resp. secundara. En la 3. classa reala resp. secundara n'èsi betg pli pussaivel da midar nivel.

Ils criteris per midar nivel èn:

- Igl è pussaivel da midar nivel (q.v.d. vers ensi e vers engiu), sche la cumpetenza persunala (cumportament d'emprender, cumportament da lavurar), la cumpetenza sociala e la cumpetenza da la materia en il senn dal giudicament complessiv en il rom respectiv giustificgeschan quai.
- Ina midada en in auter nivel è inditgada, sche las pretensiuns en il nivel correspondent na vegnan betg cuntanschidas u vegnan surpassadas per in temp pli lung. Sche las pretensiuns vegnan "ademplidas" (notas 4, 4,5 u 5), po la scolara u il scolar restar en il nivel correspondent.
- Per rom e per semester po vegnir midà il nivel maximalmain ina giada.

4.3. Permeabilitad dals tips da scola

a) Correctura da l'assegnaziun durant l'emprim semester:

Igl è pussaivel da curreger in'assegnaziun ch'è evidentamain fallida (en il senn dals art. 13 e 14 da l'ordinaziun d'admissiun) per tut ils models dal stgalim superiur durant il 1. semester da la 1. classa dal stgalim superiur.

b) Midar il tip da scola tar ils models A e B dal stgalim superiur:

Tar ils models A e B dal stgalim superiur èsi pussaivel da midar eventualmain il tip da scola mo tenor l'art. 13 da l'ordinaziun d'admissiun.

c) Midar il tip da scola tar il model C dal stgalim superiur:

- Sch'i vegnan purschids tar il model C dal stgalim superiur nivels en ils roms d'elecziun u mo en in u en dus roms obligatorics, alura èsi pussaivel da midar eventualmain il tip da scola analogamain als models A e B dal stgalim superiur (cf. art. 13 da l'ordinaziun d'admissiun).
- Da midar il tip da scola en il senn d'in stgalim superiur da la scola populara ch'è cooperativ e permeabel è mo pussaivel en cas dal model C1 cun nivels en almain trais roms obligatorics. Tar quests roms obligatorics tutgan la "emprima lingua", "ina lingua estra che vegn fixada dals portaders da scola (rom obligatoric)" e "matematica (aritmetica, algebra, geometria)".
En ina scola rumantscha dal stgalim superiur al cunfin dal territori linguistic po l'inspecturat da scola e da scolina – sin dumonda dals portaders da scola – er permetter ina cumbinaziun da roms cun duas linguas (almain ina da quellas è ina lingua chantunala) e cun matematica (aritmetica, algebra, geometria).
- Midar da la scola reala a la scola secundara:
Scolaras e scolars da la scola reala pon – sch'ins resguarda il giudicament cumplexiv – midar il tip da scola, sch'ellas u sch'els èn durant almain in semester en il nivel cun pretensiuns extendidas, e quai en dus u dapli roms relevants per ina midada dal tip da scola.
- Midar da la scola secundara a la scola reala:
Scolaras e scolars da la scola secundar pon – sch'ins resguarda il giudicament cumplexiv – midar il tip da scola, sch'ellas u sch'els èn durant almain in semester en il nivel cun pretensiuns fundamentalas, e quai en dus u dapli roms relevants per ina midada dal tip da scola.
- Tar il model C1 èsi pussaivel da midar tip da scola a la fin da la 1. ed a la fin da la 2. classa dal stgalim superiur. Il tip da scola che vegn frequentà durant il 9. onn da scola è decisiv, sch'ina scolara resp. sch'in scolar banduna il stgalim superiur da la scola populara ubain sco scolara reala resp. sco scolar real ubain sco scolara secundara resp. sco scolar secundar.

4.4. Permeabilitad e promoziun

Tar roms obligatorics che vegnan instruids en nivels pon resultar puncts minus, che han in effect per la promoziun, mo dal "nivel cun pretensiuns fundamentalas". Dal rest valan las disposiziuns da promoziun.

4.5. Cundiziuns da basa davart l'instrucziun da nivel

Sch'in portader da scola cumenza cun l'instrucziun da nivel (en il senn dal model C), sto el porscher quella durant l'entir temp dal stgalim superiur a las classas pertutgadas (2 u 3 nivels ed er furmas maschadadas).

4.6. Instrucziun da nivel e dretgs da las persunas cun la pussanza dals geniturs

- a) Assegnaziun da nivel e permeabilitad dal nivel tar il model C:
L'assegnaziun da nivel al cumenzament u en il decurs dal 1. semester sco er ina midada da nivel vegnan fatgas da las persunas d'instrucziun suenter avair consultà las scolaras pertutgadas ed ils scolars pertutgads sco er lur persunas cun la pussanza dals geniturs.
- b) Correctura da l'assegnaziun tar tut ils models (A, B e C):
La correctura da l'assegnaziun è fixada en l'art. 13 al. 4 ed en l'art. 14 da l'ordinaziun d'admissiun. Durant il 1. semester da la 1. classa da la scola reala e da la 1. classa da la scola secundara pon scolaras e scolars, en cas d'ina assegnaziun fallida evidenta, midar stgalim. Quai ha da succeder en cunvegrientscha vicendaivla tranter las persunas cun la pussanza dals geniturs e las persunas d'instrucziun da la scola reala resp. secundara pertutgada sco er suenter avair consultà l'inspecturat da scola cumpetent e l'anteriura persuna d'instrucziun da la scola primara resp. da la classa pitschna ed ils cussegls da scola pertutgads.
- c) Midar il tip da scola tar il model A e tar il model B:
Ina midada dal tip da scola a la fin da la 1. classa reala po succeder tenor l'art. 7 al. 3 da l'ordinaziun d'admissiun.
Ina midada dal tip da scola resp. ina repetiziun da la classa succedan tenor l'art. 13 al. 5 da l'ordinaziun d'admissiun a la fin da la 1. classa secundara suenter avair consultà las persunas cun la pussanza dals geniturs; la decisiun da nunpromoziun e la decisiun d'assegnaziun ston vegnir communitgadas en scrit a las persunas cun la pussanza dals geniturs 20 dis avant la fin da la scola.
- d) Midar il tip da scola mo tar il model C1:
Midadas dal tip da scola a la fin da la 1. ed a la fin da la 2. classa dal stgalim superiur vegnan fatgas da las persunas d'instrucziun suenter avair consultà las scolaras pertutgadas ed ils scolars pertutgads sco er lur persunas cun la pussanza dals geniturs.
- e) Dretg da recurs:
Cunter ina recumandaziun da nivel da la scola che dat giu na po betg vegnir fatg recurs.
Recurs concernent l'assegnaziun da nivel e la midada da nivel sin il stgalim superiur da la scola populara tracta il cussegl da scola en moda definitiva.
Recurs en cas d'ina midada dal tip da scola tar il nivel C1 tracta l'inspecturat da scola cumpetent. Cunter las decisiuns da tal po vegnir fatg recurs tenor l'art. 16 al. 3 da l'ordinaziun d'admissiun.
Tut las autras pussaivladads da far recurs èn regladas en l'art. 23 da la lescha da scola sco er en l'art. 16 da l'ordinaziun d'admissiun.

5. Entrada en vigur

Questas directivas vegnan messas en vigur per il 1. d'avust 2005. Ellas remplazzan las directivas correspudentas dals 15 d'october 2004.